

Kopia
Enligt förteckning i Länsantikvarieämbetet och
sidan 4

Ink. 1997-04-24

Dnr.....

Byggnadsminnesförklaring (BM) av DBW:s botaniska trädgård i Visby belägen på fastigheterna Innerstaden 1:4-6, 1:23-24, samt S:t Olof 2-7, 25-26 och 29

Länsstyrelsen i Gotlands län

97-03-21

Överklagande har ej skett inom föreskriven tid.

Eva Jacobsson
Eva Jacobsson
Registrator

BESLUT

Visby innerstads stadsplanstruktur och bebyggelse utgör ett unikt exempel på hur två ekonomiska expansionsperioder, hansatiden och 1700-talets andra hälft, avspeglas i en välbevarad stadskärna. Den sammanfattade bebyggelsemiljön, speglade gångna tiders byggnadsskick, gör innerstaden till ett synnerligen märkligt bebyggelseområde. DBW:s Botaniska trädgård är tillkommen vid en senare expansionsfas i stadens utveckling vid 1800-talets mitt och utgör ett betydande kulturhistoriskt värde.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1§ första stycket lag (1988:950) om kulturminnen mm DBW:s botaniska trädgård som byggnadsminne (BM).

BM-förklaringen skall omfatta trädgården enligt bilagd karta och rubricerade fastigheter. I byggnadsminnesförklaringen ingår också lusthuset "Floras tempel" samt fasta anläggningar och tillbehör enligt skyddsföreskrifterna nedan.

DBW:s BOTANISKA TRÄDGÅRD

DBW:s Botaniska trädgård i Visby anlades år 1855-56 på initiativ av det borgerliga och filantropiska sällskapet De Badande Wännerna. Filosofin bakom anläggandet var att kombinera en park för rekreation och sällskapsliv med nyttoväxtodling och växthus samt träd- och plantskola för undervisning och avsalu.

De ursprungliga planerna till trädgårdens utformning gjordes av den i Uppsalas botaniska trädgård verksam trädgårdsdirektören Daniel Muller, som var en

av yrkets främsta företrädare vid mitten av 1800-talet bl.a genom sin trädgårdshandbok. År 1928 beslutades att avveckla inslagen med handelsträdgård och växthus och istället renodla den botaniska parken.

Botaniska trädgården i Visby är utförd som en "krympt engelsk park" karaktäriserad som en landskapsträdgård i den s.k. guardenesque-stilen med fokusering kring enskilda växter. Dess redan från anläggningstiden halvoffentliga karaktär, innebär att den är en av de första parkerna i Sverige med stadsparksanspråk.

Detta förhållande tillsammans med en välbevarad arkitektonisk struktur liksom ett välbevarat växtinnehåll gör DBW:s trädgård kulturhistoriskt mycket intressant i ett nationellt perspektiv.

I ett lokalhistoriskt perspektiv utgör trädgården ett viktigt historiskt dokument över den kraftfulla, samhällsbärande och samhällsbyggande handelsmannaelitens insatser för den fysiska och ideologiska miljöns framväxt under 1800-talet i Visby.

DBW:s botaniska trädgård i den nordvästra stadsdelen, ligger inom ett område som tidigare nyttjats som åkrar och betesmark för hospitalet och visbyborgarna. Anläggandet av trädgården sammanfaller i tid med en omfattande bebyggelseutveckling i omgivningarna. Efter 1800-talets mitt uppkommer där en villabebyggelse för de övre samhällsskikten. Villornas stora trädgårdar, kan i artrikedom sägas ha inspirerats av eller tävlat med Botaniska trädgården. De nordvästra kvarteren fick därmed, och har än idag, en påfallande grönskande karaktär, där Botaniska Trädgården utgör en värdefull tyngdpunkt och ett huvudmotiv.

Inom trädgården (fastigheterna Innerstaden 1:23 och 1:24) finns ovan och under mark även S:t Olofs kyrkoruin, skyddad som fast förnlämning enligt kulturminneslagen. Området åtnjuter i övrigt det skydd av fast förnlämning som generellt gäller i Visby innerstad.

Litteratur: Nordin, Ingvar, 1981: Kom rosor och salvia..., Karlstad 1981.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2§ lagen (1988:950) om kulturminnen m m följande skyddsföreskrifter:

1. Parken, området som på bilagda karta markerats med rastring, får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras.
2. Parken skall vårdas och underhållas på ett sådant sätt att dess karaktär bevaras. Vård och underhåll skall ske enligt en särskild vårdplan, som utförts i samråd av länsstyrelsen.
3. Lusthusbyggnaden "Floras tempel" får ej förändras. Byggnaden ska vårdas och underhållas så att det inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Tillbehör till parken såsom gångvägar, kvarter, östra staketet mm får ej borttagas eller förändras.

KOMMENTARER TILL SKYDDSFÖRESKRIFTERNA

Vårdplanen skall utföras i samråd mellan DBW:s Trädgårdsstyrelse, Gotlands kommuns stadsträdgårdsmästare och länsantikvarien.

Vårdplan skall biläggas byggnadsminnesbeslutet senast två år efter det att BM vunnit laga kraft. DBW:s Trädgårdsstyrelse äger ansvar att vårdplanen utförs och kompletteras byggnadsminnesförklaringen.

Såsom tillbehör till parken räknas staketet med stenstolpar mot Tranhusgatan, grindar med stenstolpar, damm, brunn, terrasseringar, minnessten, pelare, kapitäl, rosenpergola och rosarium med trappa och solur mm.

Före eventuella framtida förändringar som inte kommer att omfattas av den tillkommande vårdplanen skall länsstyrelsen, Livsmiljöenheten/Kultur kontaktas.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14§ lag om kulturminnen mm lämna tillstånd till ändring av byggnadsminnet i strid med skyddsföreskrifterna.

ÖVRIGT

Lydelsen i detta beslut har efter samråd med Riksantikvarieämbetet ändrats något jämfört med tidigare föreslagen lydelse.

I samförstånd med representanter för sällskapet DBW:s trädgårdsstyrelse samt Riksantikvarieämbetet har BM:s omfattning minskat till att gälla endast själva Botaniska Trädgården. Tidigare förslag till BM omfattade även en del av Paviljongspan, fastigheterna innerstaden 1:3 samt 1:47, vilka dock undantas ur BM.

EV ÖVERKLAGANDE AV BESLUTET

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten, se bilaga. Beslutet skall enligt 3 kap 21§ lagen om kulturminnen mm tillämpas utan hinder av att ev talan förs mot beslutet.

BESLUTANDE MM

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Thorsten Andersson.
Föredragande har varit länsantikvarie Marita Jonsson.

Förberedande handläggning har utförts av byggnadsantikvarierna Jörgen Renström och Tor Sundberg.
I den slutliga handläggningen har även deltagit förste länsassessorn Nils Strehlenert.

Thorsten Andersson

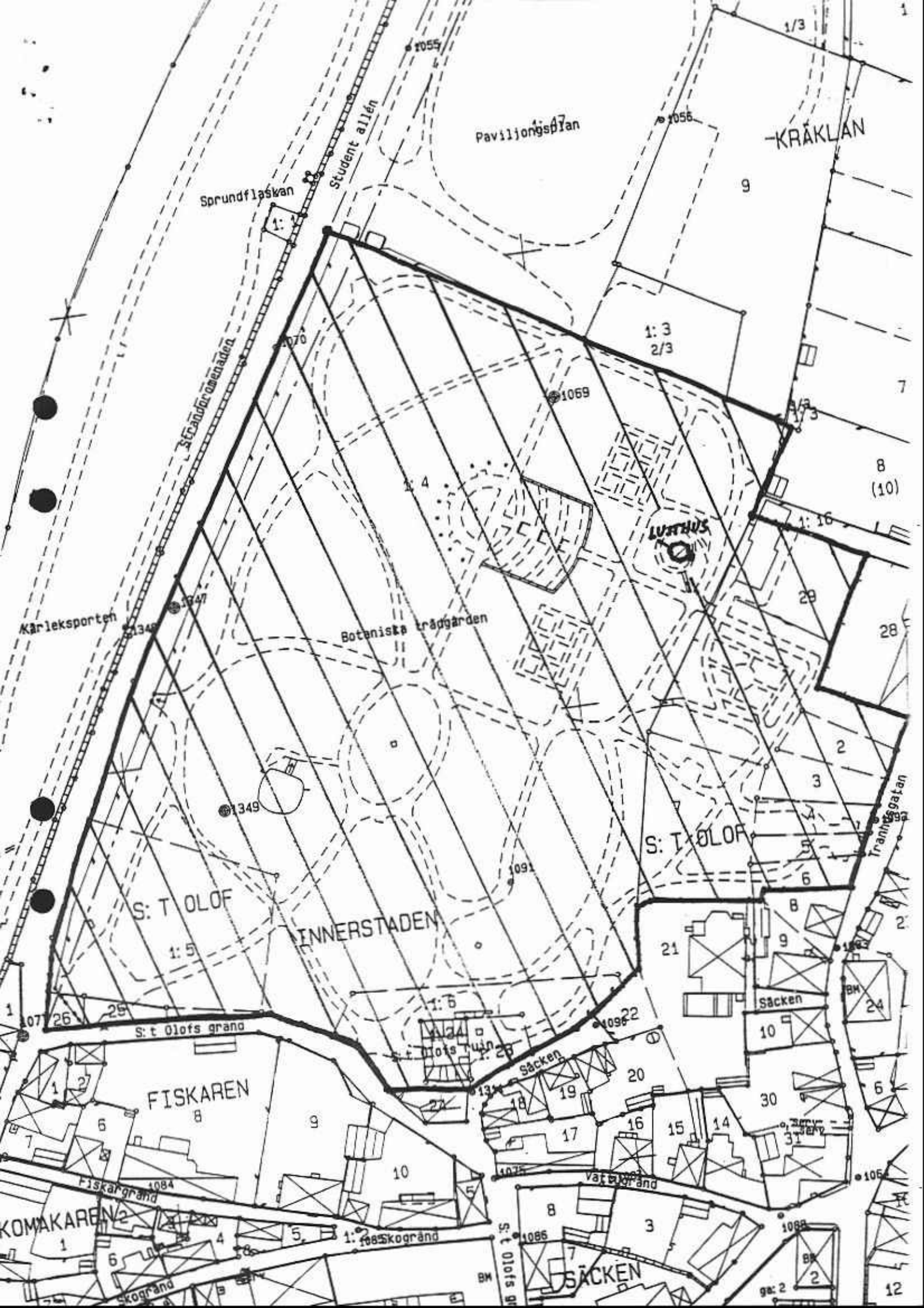

Marita Jonsson

Kopia

RAÄ
Byggnadsnämnden
Gotlands Fornsal
Kultur- och fritidsnämnden

Kopia av lagakraftvunnet beslut

RAÄ
Lantmäterimyndigheten
Gotlands Fornsal
Byggnadsnämnden
Planenheten
Länsantikvarien

Paviljongplan

KRÄKLAN

Sprundflaskan

Student allén

Strandpromenaden

Kärleksporten

Botaniska trädgården

LUTHUS

S: T OLOF

INNERSTADEN

S: T OLOF

FISKAREN

KOMAKAREN

SÄCKEN

S: t Olofs gran

Fiskargränd

Skogränd

Västergränd

S: t Olofs gr

ga: 2

8
(10)

28

28

2

2

6

12

1: 5

1: 6

1: 3
2/3

1/3

1: 16

9

7

29

2

3

4

5

6

7

8

9

21

9

10

30

31

32

SÄCKEN

SÄCKEN

SÄCKEN

SÄCKEN

SÄCKEN

BK

BK

BK

BK

BK

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

